

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра філології та методики початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

С. В. Гаврилюк
Протокол №2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

**«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РІДНОЇ МОВИ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»**

освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки – Бакалавр
галузь знань 01 – Освіта
спеціальності 012 – Дошкільна освіта
освітня програма – Дошкільна освіта

Луцьк 2018

Програма навчальної дисципліни «Теорія і методика розвитку рідної мови дітей дошкільного віку» для студентів факультету педагогічної освіти та соціальної роботи за напрямом підготовки 01 – *Освіта*, спеціальністю 012 – *Дошкільна освіта*, _____, 2018 р.

Розробник:

доцент кафедри філології та методики
початкової освіти, канд. філол. наук _____ *Мацюк З. С.*

Рецензент:

доктор філол. наук, професор кафедри історії
та культури української
мови _____ *Аркушин Г. Л.*

Програму з навчальної дисципліни
затверджено на засіданні кафедри філології
та методики початкової освіти
протокол № 2 від 13 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ *Кузава І.Б.*

Програму з навчальної дисципліни
схвалено науково-методичною комісією педагогічного інституту
протокол № 1 від 13 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної
комісії педагогічного інституту _____ *Антонюк В. З.*

Програму з навчальної дисципліни
схвалено науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ вересня 2018 р.

© Мацюк З. С., 2018

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 5	01 – Освіта	нормативна
	012 – Дошкільна освіта	
Модулів: 3	Дошкільна освіта	Рік підготовки – 3
Змістових модулів: 3		Семестр – 1
ІНДЗ: немає		Лекції: 32 год.
Загальна кількість годин: 150		Практичні (семінари): 32 год.
Аудиторних: 64 самостійної роботи: 76 консультацій: 10	«Бакалавр»	
		Самостійна робота: 76 год.
		Консультації: 10
		Форма контролю: <i>екзамен 6-й семестр</i>)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів: 5	01 – Освіта	нормативна
	012 – Дошкільна освіта	
Модулів: 3	Дошкільна освіта	Рік підготовки – 1
Змістових модулів: 3		Семестр – 2
ІНДЗ: немає		Лекції: 12 год.
Загальна кількість годин: 150		Практичні (семінари): 10 год.
Аудиторних: 22	«Бакалавр»	
		Самостійна робота: __ год.
		Консультації: __
		Форма контролю: <i>екзамен 2-й семестр</i>)

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програму з навчальної дисципліни «Теорія і методика розвитку рідної мови дітей дошкільного віку» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Бакалавр» галузь знань 01 – Освіта, спеціальності 012 – Дошкільна освіта, освітня програма – Дошкільна освіта

У «Концепції навчання державної мови в школах України» етнокультурознавчий компонент розглянуто як одну зі складових частин змісту навчання рідної мови, який «повинен бути інтегрованим за своїм змістом і містити найважливіші відомості з народознавства, пов'язані з історією, культурою, звичаями, побутом українського народу, тому концептуальні засади повинні знайти втілення не тільки на рівні теоретичних узагальнень, а й на рівні нових програм,

підручників, методичних посібників, навчальних технологій для всіх навчальних закладів як загальноосвітньої, так і вищої школи». Означене викликає необхідність виокремити шар народознавчої лексики, яким повинен володіти освічений фахівець певної педагогічної галузі.

Дошкільний вік – сенситивний період мовленнєвого розвитку дитини. Тому один із провідних напрямів діяльності вихователя дошкільного закладу – це формування усного мовлення та навичок мовленнєвого спілкування, що спирається на володіння рідною літературною мовою.

Курс «Теорія і методика розвитку рідної мови дітей дошкільного віку» є складовою частиною підготовки студентів спеціальності «Дошкільне виховання» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр». Його мета – підготовка студентів до виконання основних професійних функцій у сфері комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. У процесі викладання курсу реалізуються міжпредметні зв'язки з такими курсами, як вікова та педагогічна психологія, основи природознавства, література для дітей дошкільного віку, із фаховими методиками, дисциплінами лінгвістичного й лінгводидактичного циклів.

Завданням дошкільної лінгводидактики є реалізація комунікативного чинника мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Курс із дошкільної лінгводидактики, спрямований на засвоєння студентами закономірностей розвитку мови дітей на різних вікових етапах, оволодіння специфікою педагогічної діяльності, орієнтованої на формування в дітей мовлення й спілкування, опанування методів, форми та прийомів навчання дітей рідної мови.

Навчальний курс дошкільної лінгводидактики має підготувати майбутнього бакалавра до здійснення стратегічних професійно-педагогічних функцій вихователя, а саме: навчання мови, розвитку мовлення, мовленнєвого виховання та соціалізації дитини дошкільника.

На змісті дисципліни курсу «Дошкільна лінгводидактика» здійснюється підготовка до виконання таких професійно-педагогічних функцій вихователя: діагностико-прогностичної, планувальної, організаційної, комунікативної, навчально-розвивальної, виховної, методичної, просвітницької й функцій самовдосконалення.

Об'єкт навчальної дисципліни – навчально-мовленнєва діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі, тобто організований, цілеспрямований процес використання мови для передавання й засвоєння суспільно-історичного досвіду, оволодіння суспільними способами дій із метою спілкування та планування діяльності.

Мета «Теорії і методики розвитку рідної мови дітей дошкільного віку» – відтворення, усебічне та глибоке пізнання предмета, вивчення його істотних і закономірних зв'язків. Відповідно до мети розв'язуються основні завдання науки, до яких можна віднести не лише нагромадження наукових знань та їх продукування, а й передавання цих знань для забезпечення спадковості дослідницьких традицій. У розв'язанні цього завдання провідна роль належить вищому навчальному закладу, де існує багаторівнева система підготовки фахівців до практичної й наукової діяльності.

Структура курсу визначається специфікою підготовки бакалавра та змістом діяльності вихователя, орієнтованої на розвиток мовлення й навчання дітей рідної мови.

КОМПЕНЕНЦІЇ

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій;
- сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

До закінчення курсу студенти повинні:

- ґрунтовно засвоїти норми сучасної української літературної мови й практично оволодіти ними;
- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності; сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- скорочувати та створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети; складати різні типи документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їх специфіку;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури.

Для виконання поставлених завдань до кожного практичного заняття рекомендується добирати різні усні та письмові вправи, виконання яких повинно закріпити на практиці засвоєні теоретичні знання і навіть доповнити їх. Потрібно дбати й про активізацію розумової діяльності студентів. Добирати цікаві, оригінальні завдання, всіляко урізноманітнювати їх. Так, крім традиційних вправ, можна виконувати й такі види роботи, як завдання з використанням різних видів словників, вправи на заміну одних синтаксичних конструкцій іншими, скорочення і поширення тексту, різні описи й твори, добирати синоніми, антоніми, пароніми до запропонованих лексем та складати з ними речення, читати вголос, монологічні усні перекази та діалоги, бесіди, виступи перед аудиторією з повідомленням чи доповіддю, тренінги тощо. Необхідно також систематично організовувати самостійну роботу студентів зі словниками, навчальними посібниками та іншою додатковою літературою, а також поточні консультації, що передбачають виконання студентами додаткових завдань зі складних тем.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	відведених на:					
		Лекції	Практичне заняття	Лабораторне заняття	Консультації	Самостійна робота	Контр. робота
1	2	3	4	5	6	7	8
I СЕМЕСТР							
Змістовий модуль I ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ							
ТЕМА 1. Наукові основи методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з явищами навколишнього життя	11	2	2		2	5	
ТЕМА 2. Закономірності та принципи розвитку мовлення: навчання дітей рідної мови	9	2	2			5	
ТЕМА 3. Становлення методики розвитку мови як науки дошкільної лінгводидактики в Україні	7	2				5	
ТЕМА 4. Сучасні дослідження з проблеми дошкільної лінгводидактики	7		2			5	
РАЗОМ за змістовим модулем I	34	6	6		2	20	
Змістовий модуль II ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ РІДНОЇ МОВИ							
ТЕМА 5. Завдання, зміст та засоби навчання дітей рідної мови	9	2	2			5	
ТЕМА 6. Форми навчання дітей рідної мови	9	2	2			5	
ТЕМА 7. Методи і прийоми розвитку та навчання дітей рідної мови	11	2	2		2	5	
РАЗОМ за змістовим модулем II	29	6	6		2	15	
Змістовий модуль III ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ							

РІДНОЇ МОВИ							
ТЕМА 8. Методика розвитку діалогічного мовлення	9	2	2			5	
ТЕМА 9. Методика навчання дітей монологічного мовлення	9	2	2			5	
ТЕМА 10. Методика словникової роботи в дошкільному закладі	9	2	2			5	
ТЕМА 11. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей	11	2	2		2	5	
ТЕМА 12. Методика виховання звукової культури	9	2	2			5	
РАЗОМ за змістовим модулем III	47	10	10		2	25	
Змістовий модуль IV МЕТОДИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО РОБОТОЮ З РОЗВИТКУ МОВИ В ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ							
ТЕМА 13. Теоретичні основи формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей	9	2	2			4	
ТЕМА 14. Методика художнього читання і розповідання дітям	9	2	2			4	
ТЕМА 15. Розповіді вихователя і дітей за ілюстративним матеріалом	9	2	2			4	
ТЕМА 16. Організація роботи з розвитку мови в дошкільних закладах освіти	11	2	2		2	4	
ТЕМА 17. Навчання грамоти	15	2	2		2		
РАЗОМ за змістовим модулем IV	40	10	10		4	16	
Усього годин	150	32	32		10	76	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	К-ть годин
1	Змістовий модуль І Опрацювати наступні питання відповідно до послідовності вивчення тем: - закономірності розвитку і навчання дітей рідної мови; - принципи навчання дітей рідної мови. 1. Внесок психологів та психолінгвістів у розробку проблем дошкільної лінгводидактики. 2. Роботи Я. А. Коменського «материнська школа» та «видимий світ у малюнках». 3. Завдання початкового навчання рідної мови, визначені К. Д. Ушинським. 4. Наочне навчання, реалізація положень К. Д. Ушинського на сучасному етапі. 5. Є. І. Тихєєва – засновник сучасної методики розвитку мови дітей дошкільного віку.	19 год
2	Змістовий модуль 2 1. Сучасні дослідження методики розвитку мовлення дітей дошкільного віку. 2. Завдання з розвитку мови. Базовий компонент дошкільної освіти. 3. Форми навчання дітей рідної мови. 4. Ознайомлення з творами художньої літератури у дошкільному закладі. 5. Художня література як засіб навчання дітей рідної мови. 6. Прийоми роботи з казкою та малими формами контролю. 7. Навчання дітей розповіді за картиною. Сучасні дослідження Н. В. Гавриш. 8. Навчання дітей дошкільного віку розповіді за ілюстраціями.(дослідження Білан О. І.)	19 год
3	Змістовий модуль 3 1. Аналіз варіативних програм (відповідних розділів) навчання та виховання у дошкільному закладі. 2. Роботи Я. А. Коменського «Материнська школа» та «Видимий світ у малюнках». 3. Завдання початкового навчання рідної мови, визначені К. Д. Ушинським. 4. Наочне навчання. Реалізація положень К. Д. Ушинського на сучасному етапі. 5. Є. І. Тихєєва – засновник сучасної методики розвитку мови дітей дошкільного віку.	19 год
4	Змістовий модуль 4 1. Виписати типові помилки звуковимови дітей. 2. Обстежити стан розвитку фонематичного слуху дітей. 3. Мовленнєва готовність дітей до навчання в школі. Сучасні дослідження (Шиліна О. С.). 4. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності дітей дошкільного віку (дослідження Гавриш Н. В.). 5. Опрацювати книгу К. Чуковського «Від 2 до 5». Виписати приклади дитячого словотворення. 6. Види та класифікація театрів, значення їх у вихованні дітей	19 год

	7. Навчання дітей грамоти. Методика М. Зайцева.	
	Разом	76 год

ФОРМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Методи навчання: лекції, практичні та лабораторні заняття.

Методи контролю: поточне тестування, оцінка за ІНДЗ, МКР, екзамен.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, методичні розробки до проведення практичних занять, навчальні посібники, нормативні документи, ілюстративні матеріали, навчальні відеофільми, навчальні комп'ютерні програми

У процесі оцінювання знань студентів використовуються такі методи діагностики:

- усне опитування (фронтальне, індивідуальне);
- самостійні роботи у формі тестування та розгорнутих відповідей на запитання;
- творчі завдання;
- метод моделювання;
- метод проектів;
- робота в групах;
- складання запитань до теми чи розділу;
- самоконтроль.

Під час діагностики **знань** студентів потрібно враховувати обсяг інформації, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, законами, закономірностями й принципами, ступінь їх пізнання, здатність до систематизації та узагальнення, що передбачає:

- пізнання й визначення понять, розуміння їх сутності, розкриття змісту, встановлення сукупності зв'язків і залежностей між окремими частинами й цілим тощо;
- виокремлення головного, актуальних теоретичних проблем, усвідомлення їх глибини та визначення шляхів їх розв'язання;
- розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій;
- здатність до узагальнення, систематизації, класифікації явищ і предметів.

Оцінюючи **навички** студентів, потрібно врахувати:

- наявність практичних навичок у галузі навчальної дисципліни, що сприяють успішному опануванню професійної діяльності;
- якість, швидкість, стійкість, точність їх виконання в різноманітних умовах, зокрема й екстремальних.

Для оцінки **вмінь** педагог має враховувати:

- наявність конкретних умінь, їхню глибину, стійкість і гнучкість;
- ступінь опанування основними прийомами діяльності та їх творче застосування під час розв'язання нестандартних завдань у різноманітних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;
- здатність моделювати професійні дії;
- упевненість, самостійність, обґрунтованість, систематичність цих дій;
- зміст самоаналізу результатів власних дій, характер зіставлення отриманих результатів з основною метою діяльності;
- умотивованість дій та їх усвідомлення;
- наявність помилок, їхня кількість і характер, ступінь впливу на остаточний результат діяльності;
- ступінь ефективності та якість виконаних дій тощо.

Вирішення завдань навчальної дисципліни передбачає вибір і використання відповідних методів навчання. У методиці викладання української мови вибір методів визначається різними критеріями, серед яких важливе значення мають особливості предмету засвоєння.

Методи навчання: лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, методи програмованого та проблемного навчання, розв'язування психологічних задач, інтерактивні методи в процесі обговорення питань семінарських занять (дискусія, мозкова атака, ділова гра, психологічний тренінг), підготовка рефератів, повідомлень на задані теми.

Методи оцінювання: поточне оцінювання під час практичних, лабораторних занять, оцінка за самотійну та індивідуальну роботу, ІНДЗ, підсумковий контроль.

Із метою досконалого вивчення рідної мови ученими-методистами створено кілька класифікацій методів навчання.

Академік Ю. Бабанський створив класифікацію методів в основі якої – діяльнісний підхід, оскільки навчальний процес – це діяльність, і визначив такі методи:

1) методи організації навчально-пізнавальної діяльності: словесні, наочні, практичні (аспект передачі та сприйняття навчальної інформації); індуктивні, дедуктивні (логічний аспект); репродуктивні й інформативно-пошукові (аспект характеру пізнавальної діяльності); самотійна робота та робота під керівництвом викладача (аспект керівництва навчанням).

2) методи стимулювання та мотивації (методи стимулювання та мотивації інтересу до навчання; методи стимулювання та мотивації обов'язку й відповідальності).

3) методи контролю та самоконтролю в навчанні: усний, письмовий, лабораторний, програмований, машинний і ін.

М. Баранов, визначаючи метод як спосіб взаємодії викладача та студента, підкреслює, що для класифікації методів навчання єдиної підстави бути не може, і пропонує рівневу класифікацію методів: 1-й рівень – методи навчання та контролю; 2-й рівень – пізнавальні та практичні методи.

І. Лернер розрізняє методи навчання на основі характеру пізнавальної діяльності студентів при керівній ролі викладача і виділяє наступні групи методів: рецептивні, репродуктивні та продуктивні (частково-пошуковий або евристичний, дослідницький і творчий методи).

Л. Федоренко в своїх дослідженнях виділяє теоретичні, теоретико-практичні та практичні методи навчання. М. Успенський виокремлює методи отримання мовних знань (пізнавальні) та методи оволодіння мовленнєвими вміннями та навичками (тренувальні).

Вважаємо правомірним застосовувати методи, запропоновані у класифікації І. Лернера (рецептивні, репродуктивні та продуктивні), які створюють оптимальні умови для формування лінгвістичних навичок.

У методиці викладання «Методики розвитку мовлення дітей дошкільного віку», прийнято використовувати загальнодидактичні принципи (принцип сприйнятливості та перспективності, принцип розвиваючого навчання; системності та послідовності; усвідомленості та творчої активності; зв'язку теорії з практикою; науковості; наочності; доступності) та загальнометодичні принципи, зумовлені

особливостями лексичних явищ (екстралінгвістичний, лексико-граматичний, функціональний, нормативно-стилістичний, принцип градуальності).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Теорія і методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку»

Модуль 1			Модуль 2			ІНДЗ	Модуль 3		СУМА
ЗМ 1			ЗМ 2			ЗМ 3	МКР 1	МКР 2	
Т. 1-2	Т. 3-4	Т. 5	Т. 4	Т. 5	Т. 5	10	30	30	100
6	6	6	6	3	3				
30							60		
							</		

Відповідність набраних у загальному підсумку балів оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS подано в таблиці 2.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
67–74	D	Задовільно	
60–66	E		
1–59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Оцінювання навчальних досягнень учнів із курсу «Теорія й методика розвитку рідної мови дітей дошкільного віку» здійснюється за 100-бальною шкалою. Воно включає оцінювання студента за кожну тему, оцінку за ІНДЗ, підсумковий контроль.

Оцінювання за тему здійснюється за 2-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується виконання ним самостійної роботи з певної теми.

При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

2 бал (відмінно) ставиться в тому випадку, якщо під час вивчення теми показано осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал викладається чітко, логічно, грамотно. Знання, уміння й навички студента повністю відповідають вимогам програми. Зокрема, студент:

- усвідомлює нові для нього лінгвістичні факти, ідеї, уміє доводити передбачені програмою теоретичні твердження з достатнім обґрунтуванням;

- під керівництвом викладача подає джерела інформації та самостійно використовує їх; розв'язує завдання з повним поясненням й обґрунтуванням

1 бала (добре) ставиться, якщо при вивченні теми показано розуміння практичних завдань, наявні окремі несуттєві помилки у відповідях студента. Студент володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, із частковим поясненням; частково аргументує теоретичний матеріал і розв'язування завдань

0,5 бала (задовільно) – студент ілюструє означення лінгвістичних понять, формулювань правил та наводить власні приклади; самостійно розв'язує завдання обов'язкового рівня з достатнім поясненням.

0 бала (незадовільно) – студент має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі, менше половини навчального матеріалу, за відсутності сформованих умінь та навичок; під час відповіді допускає суттєві помилки.

Самостійна робота студентів, як правило, уключає опрацювання відповідних тем та їх конспектування. Ефективність самостійної роботи студента виявляється на практичних заняттях і відбивається в загальній оцінці за тему.

Індивідуальна робота студентів полягає в написанні реферату на одну із запропонованих тем, а також у виконанні системи творчих вправ. За виконання всіх індивідуальних завдань одного змістового модуля студент може отримати 3 бали.

Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка й внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (за об'ємом до 10 арк.)

При визначення кількості балів за ІНДЗ викладач керується такими критеріями:

8 балів (максимальна кількість) виставляється в тому випадку, якщо студент підготував реферат, що повністю розкриває зміст теми, правильно оформив літературу, висловив свою власну точку зору. Він вміє застосувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності, здатен самостійно вивчати матеріал; знаходить інформацію. При розв'язуванні практичних завдань з теми студент виконав усе правильно, робить аргументовані висновки.

Кількість балів зменшується відповідно до процента розв'язання завдань.

Підсумковий контроль із певного модуля здійснюється у формі контрольних модульних завдань. Максимальна кількість балів, що може бути отримана студентами, – 60.

Максимальна кількість – 60 балів – ставиться в тому випадку, коли студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, розв'язує складні проблемні завдання, уміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування й нахили, самостійно виконує 100 % від загальної кількості тестів.

Кількість балів зменшується відповідно до процента розв'язання завдань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : «Світ», 1990.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К. : [б. в.], 1999.
3. Білецький А. О. Про мову і мовознавство / О. А. Білецький. – К. : «Артек», 1997.
4. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя : Просвіта, 2000.
5. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма / А. М. Богуш. – Тернопіль : Мандрівець, 1989.
6. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богуш. – К. : Вид. дім «Слово», 2004. – 376 с.
7. Богуш А. М. Речевая подготовка детей к школе / А. М. Богуш. – К. : Рад. школа, 1984.
8. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: навч. посіб. / А. М. Богуш. – К. : Вид. дім «Слово», 2004. – 344 с.
9. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В. К. Лихолетова. – К. : Вища шк., 1992. – 355 с.
10. Богуш А. М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку / А. М. Богуш. – К. : Рад. шк., 1988.
11. Бородич А. М. Методика развития речи детей / А. М. Бородич. – М. : Просвещение, 1984.
12. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку : прогр. та метод. рек. / уклад. А. М. Богуш. – Одеса : «Маяк», 1999.
13. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці : монографія / Н. В. Гавриш. – Донецьк : [б. в.], 2001.
14. Гавриш Н. В. Художнє слово і дитяче мовлення : метод. посіб. для вихователів / Н. В. Гавриш. – Донецьк : [б. в.], 1999.
15. Гербова В. В. Развитие речи детей во второй младшей группе детского сада / В. В. Гербова. – М. : Просвещение, 1989.
16. Гербова В. В. Занятия по развитию речи с детьми 4–6 лет / В. В. Гербова. – М. : Просвещение, 1987.
17. Гербова В. В. Развитие речи детей в средней группе детского сада / В. В. Гербова. – М. : Просвещение, 1978.
18. Гладкіна І. І. Питання мовленнєвої культури та стилістики / І. І. Гладкіна, В. К. Сеніна. – К. : «Факт», 1997.
19. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Розвиток українського мовлення у дошкільників : програма-довідник для дошк. закл. із укр. мовним режимом / Н. Я. Дзюбишина-Мельник. – К. : Освіта, 1991.
20. Дитина в дошкільні роки. Програма. – Запоріжжя : [б. в.], 2000.
21. Дитина. Програма виховання дітей дошкільного віку. – К. : Освіта, 2003.
22. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія / упор. А. М. Богуш. – Ч. І. – К. : Вища шк., 1998.

23. Коменський Я. А. Материнська школа / Я. А. Коменський // Історія дошкільної педагогіки: хрестоматія / упоряд. З. Н. Борисова, В. З. Смаль. – К.: Вища шк., 1990.
24. Крутій К. Л. Розвиваємо в дитини мовлення, інтелект, здібності / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : [б. в.], 1999.
25. Крутій К. Л. Чарівна логопедія / К. Л. Крутій. – Дніпропетровськ : Сталкер, 1999.
26. Кулачковська С. Є., Ладивір С. О. Я – дошкільник. Вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку / С. Є. Кулачковська, С. О. Ладивір. – К. : [б. в.], 1996.
27. Лінгводидактика в сучасних закладах освіти. – Одеса : [б. в.], 2001.
28. Малятко. Програма виховання дітей дошкільного віку. – К. : [б. в.], 1999.
29. Методичні рекомендації щодо усного й писемного мовлення молодших школярів. – К. : Магістр-8, 1996.
30. Одоевський В. Ф. Наука до науки / В. Ф. Одоевський // Історія дошкільної педагогіки: хрестоматія. – К. : Вища шк., 1990.
31. Русова С. Нові методи дошкільного виховання С. Русова // Дошк. виховання. – 1991. – № 11; 1992. – № 2–3.
32. Синиця І. О. Психологія усного мовлення / І. О. Синиця. – К. : Рад. шк., 1974. – С. 150–155.
33. Скрипченко Н. Ф. Методичні рекомендації до проведення занять з розвитку зв'язного мовлення в підготовчих класах / Н. Ф. Скрипченко, А. С. Зиммельдінова. – К. : [б. в.], 1983.
34. Срезневский И. И. Об изучении родного языка вообще и особенно в детском возрасте / И. И. Срезневский // Русское слово. – Л. : Просвещение, 1986.
35. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3.
36. Тихеева Е. І. Развитие речи детей / Е. Е. Тихеева. – М. : Вид-во Просвещение, 1981.
37. Українське дошкілля: програма виховання в дитячому садку. – Київ : Львів: [б. в.], 1991.
38. Ушакова О. С. Знакомим дошкольников с литературой / О. С. Ушакова, Н. В. Гавриш. – М. : [б. и.], 1998.
39. Ушинський К. Д. Рідне слово. Час початку навчання. Про наочне навчання: книга для учнів «Рідне слово» / К. Д. Ушинський // Твори : в 6 т. – Київ : Рад. шк., 1955; Івано-Франківськ, 1995.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Зміст та завдання розвитку мовлення дітей, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти та державними документами про мову в Україні.
2. Філософські основи методики розвитку рідної мови.
3. Предмет та завдання курсу «Теорії й методики розвитку рідної мови й ознайомлення з навколишнім?».
4. Фізіологічні та психологічні основи теорії й методики розвитку рідного мовлення.
5. Лінгводидактичні основи теорії й методики розвитку рідного мовлення.
6. Типи педагогічного спілкування.
7. Розвиток методики навчання дітей рідної мови в кінці XIX – на поч. XX ст.
8. Закономірності та принципи засвоєння й навчання дітей рідного мовлення.
9. Є. І. Тихеева – основоположник методики розвитку мови дітей дошкільного віку.
10. Внесок В. О. Сухомлинського в розвиток ідей методики навчання дітей рідної мови.
11. Основні напрями наукових досліджень із методики розвитку рідної мови дітей на сучасному етапі.
12. Завдання та зміст навчання дітей рідної мови.
13. Засоби здійснення програми з розвитку мови.
14. Форми організації роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі.
15. Характеристика методів розвитку та навчання дітей рідної мови.
16. Мова вихователя як засіб навчання дітей рідної мови. Типи педагогічного спілкування.
17. Вимоги до занять із розвитку мовлення на сучасному етапі.
18. Прийоми розвитку рідного мовлення в дитячому садку.
19. Поняття зв'язного мовлення й розвиток мовних функцій.
20. Розмова вихователя з дітьми як метод розвитку діалогічного мовлення.
21. Методика проведення бесід із дітьми.
22. Види дитячих розповідей і прийомів навчання розповіді.
23. Методика навчання описових розповідей.
24. Методика навчання дітей розповідання за картиною.
25. Методика навчання дітей розповідання із власного досвіду.
26. Методика навчання дітей переказу літературних творів.
27. Дидактичні ігри та їх роль у розвитку зв'язного мовлення.
28. Закономірності становлення слова в дітей.
29. Методика проведення бесід за картинками.
30. Особливості розвитку словника дітей протягом дошкільного віку. Завдання словникової роботи.
31. Методи й прийоми словникової роботи та ознайомлення з навколишнім.
32. Дидактичні ігри, вправи та їх роль у розвитку словника дітей.
33. Формування культури мовленнєвого спілкування.
34. Специфіка занять із словникової роботи, їх види й методи проведення.
35. Ознайомлення дітей із правилами дорожнього руху.
36. Ознайомлення дітей із правилами пожежної безпеки.

37. Особливості засвоєння дітьми граматичної будови мови. Завдання формування граматично правильного мовлення дітей.
38. Становлення граматичної будови мови в дітей раннього віку.
39. Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку.
40. Дитяче словотворення (сучасні дослідження Н. Гавриш).
41. Методи формування граматичної правильності мови.
42. Поняття та завдання виховання звукової культури мовлення.
43. Закономірності засвоєння звука дитиною.
44. Особливості звуковимови дітей у різних вікових групах.
45. Завдання роботи дошкільного закладу з ознайомлення дітей із художньою літературою.
46. Завдання сприймання дітьми художніх творів.
47. Методика виховання звукової культури мови в різних вікових групах.
48. Методика проведення бесід на морально-етичні теми.
49. Методика читання й розповідання художніх творів на заняттях.
50. Методика ознайомлення дітей із поетичними творами. Заучування віршів.
51. Куточок книги в дошкільному закладі та виховна робота в ньому.
52. Значення ілюстративного матеріалу в роботі з дітьми. Методика ознайомлення з книжковими ілюстраціями. Сучасні дослідження.
53. Діафільми, кінофільми, радіослухання та телебачення в дошкільному закладі.
54. Драматизація й інсценування за змістом літературних творів.
55. Планування та особливості проведення роботи з розвитку мовлення дітей у повсякденному житті.
56. Роль завідуючої й методиста в організації роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі.
57. Робота з питань розвитку мовлення дітей у відділах освіти.
58. Теоретичні основи навчання дітей грамоти. Завдання навчання дітей грамоти.
59. Методика навчання звукового аналізу слів.
60. Методика навчання дітей читання.

Практичні завдання

1. Аналіз програми дошкільного навчального закладу з розділу «Мовленнєве спілкування».
2. Скласти план бесіди на морально-етичну тему.
3. Скласти зразок творчої розповіді на тему.
4. Скласти дві чистомовки з різними звуками, пояснити доцільність їх використання.
5. Скласти текст дидактичної гри на виховання звукової культури мовлення.
6. Скласти план заняття з розгляду сюжетної картини з дітьми 5-го року життя.
7. Скласти план заняття з розгляду сюжетної картини з дітьми 6-го року життя.
8. Скласти зразок творчої розповіді за ігровою сюжетною обстановкою.
9. Скласти зразок розповіді з досвіду.
10. Змодельювати фрагмент дидактичної гри на диференціацію звуків із дітьми старшого дошкільного віку відповідно до форми мовного спілкування.

11. Скласти план проведення екскурсії з дітьми старшого дошкільного віку.
12. Скласти план заняття з розвитку мовлення дітей 3-го року життя.
13. Скласти розповідь із звуконаслідуванням для дітей 5-го року життя.
14. Скласти план заняття з граматики для дітей 6-го року життя.
15. Скласти текст дидактичної гри на засвоєння різних граматичних форм.
16. Скласти три лексичних вправи для дітей старшого дошкільного віку.
17. Розробити вправи для мовного апарату, показати практичне їх використання.
18. Скласти план проведення індивідуальної роботи з дітьми із виховання звукової культури мовлення протягом тижня.
19. Скласти три дидактичні вправи (на словотворення, словозміни, засвоєння речень).
20. Змодельовати заняття з ознайомленням дітей із навколишнім світом та словникової роботи.
21. Скласти план заняття із розглядання сюжетної картини з дітьми 6-го року життя.
22. Змодельовати фрагмент заняття з граматики щодо ознайомлення з новою буквою.
23. Змодельовати ситуацію спілкування вихователя з дітьми.
24. Скласти пам'ятку для тематичної перевірки роботи з розвитку рідної мови дітей у дошкільному закладі.
25. Скласти план роботи над правильною вимовою шиплячого звуку з дітьми 5-го року життя.
26. Змодельовати фрагмент заняття з формування граматичної правильності мови.